Verschillen Confucius en Aristoteles (1)

- Verschillen: A) Aristoteles plaatst de deugd ‘in het midden’. Dit begrip keert niet terug bij Confucius. Voor-oordeel: lijkt dit niet op de middenweg bij de boeddhisten? Boeddhisten bedoelen de middenweg echter niet ethisch, maar metafysisch (tussen ‘zijn’ en ‘niet-zijn’, eternalisme en nihilisme)
- B) Aristoteles hamert op het gebruik van het praktische verstand (*phronesis*) en heeft een teleologisch wereldbeeld: de mens is een *animal rationale*, denken is het hoogste doel. Heeft dualistische tendens

Verschillen Confucius en Aristoteles (2)

- C) Confucius raadt de studie (*xue*) van de Klassieken aan en is geen teleoloog of dualist. Je ziet in de confucianistische traditie (vooral bij Mencius) wel een soort teleologie en geloof in de goede aard van de mens. Bij Aristoteles vind je de nadruk op studie niet, maar wel het belang van het (morele) voorbeeld

Conclusie: vergelijking Confucius & Aristoteles

- Hoewel beide filosofen een deugdethiek ontwikkelen, vullen zij dit model anders in:

- **A)** Confucius laat zijn mensbeeld open. Aristoteles ziet de mens als *zooion politikon*, *animal rationale*, beschikkend over *phronesis*, geneigd tot het goede…
- **B)** Aristoteles plaatst de deugd in het midden, Confucius spreekt over verschillende graden van *ren*
- **C)** Confucius denkt in lijn van de traditie, Aristoteles ziet morele voorbeelden in verleden en heden

Openheid en autonomie

‘Zelf’ en ‘geen zelf’ bij Plato, Kant, zen & tao

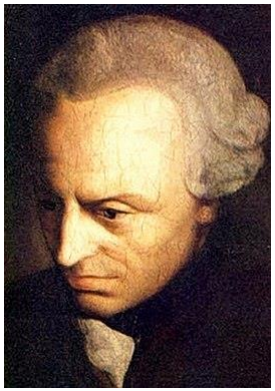

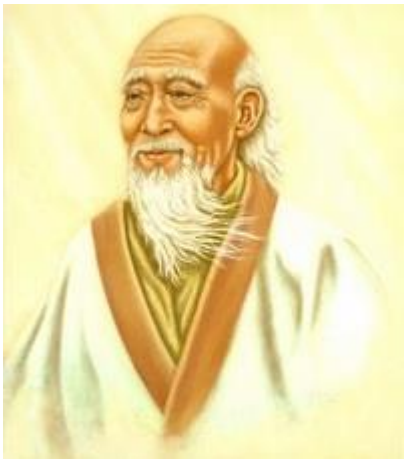

Drs. Michel Dijkstra

Comparatieve casus: Plato en Lao Zi (taoïsme)

- *Familiegelijkenis*: zowel Plato als Lao Zi ziet de mens als een dynamisch wezen. We zijn ‘onderweg’.
- Het gaat hier om *de weg van de ziel* (Plato) en de *weg van het water* (Lao Zi)
- *Vraag*: hoe verschillen deze wegen van elkaar?

Plato: de weg van de ziel

- Plato's filosofie vormt een reactie op die van de (in zijn ogen!) relativistische *sofisten*. Zij loochenden de ene Waarheid, bv Protagoras: "De mens is de maat van alle dingen…"
- Plato pleit voor een objectieve, het zintuigelijk waarneembare overstijgende Waarheid. De mens kan deze leren kennen via de rede, het 'gouden deel' van de ziel
- De weg naar de Waarheid (ook Goedheid en Schoonheid) is filosofische liefde (*eros*); zie *Symposion*

Lao Zi: de weg van het water

- Lao Zi's filosofie vormt een reactie op die van het confucianisme. Hij is op zich niet tegen 'medemenselijkheid' maar wel tegen een hypocriet gebruik hiervan
- 'Schaf rechtvaardigheid en medemenselijkheid af en het volk zal honderdvoudig profiteren!
- 'De hoogste deugd is geen deugd. Daarom is zij deugd.'
- Het hoogste principe (Tao) handelt volstrekt belangeloos. Dit is een leidraad voor ons handelen (niet-doen, *wu wei*)

Dao De Jing vers 8

De hoogste goedheid is als water.

Het goede van water bestaat hierin dat het de tienduizend dingen begunstigt zonder te wedijveren.

Het toeft op plaatsen die door iedereen worden veracht.

Daarom is het dicht bij Tao.

Als het om wonen gaat, zijn lage plaatsen het goede.

Waar ‘t het hart betreft, is diepte het goede.

Als het om de omgang met anderen gaat, is menslievendheid het goede.

Waar ‘t het spreken betreft, is eerlijkheid het goede.

Als het om regeren gaat, is ordenen het goede.

Waar ‘t het handelen betreft, is kundigheid het goede.

Waar het om actie gaat, is keuze van het geschikte moment het goede.

Het is juist omdat men niet wedijvert,

dat men van blaam gevrijwaard blijft.

Dao De Jing vers 48 (over *wu wei*)

Als men zich op leren toelegt, is er dagelijks vermeerdering.

Als men zich op Dao toelegt, is er dagelijks vermindering.

Vermindering en nog eens vermindering tot niet-doen wordt bereikt.

Wanneer niet-doen wordt gedaan, blijft niets ongedaan.

Als men de wereld wenst te besturen, dient men niet bedrijvig te zijn.

Zodra men bedrijvig wordt, is men niet meer in staat om de wereld te besturen.

Conclusie: vergelijking Plato & Lao Zi

- Hoewel beide filosofen het menselijk leven als een weg zien, vullen zij dit concept anders in:

- **A)** Voor Plato leidt de weg voorbij het zintuigelijk waarneembare naar het onzichtbare rijk van de Ideeën. Lao Zi stelt juist dat je de spontane en natuurlijke Weg van alle dingen (Tao) moet volgen
- **B)** Plato's weg is sterk moreel ingevuld en geeft de ratio veel ruimte; Lao Zi's Weg wordt niet-directief beschreven